

Õppeinfosüsteemiga tehtud tehingute õiguspärasus Tallinna Inglise Kolledžis

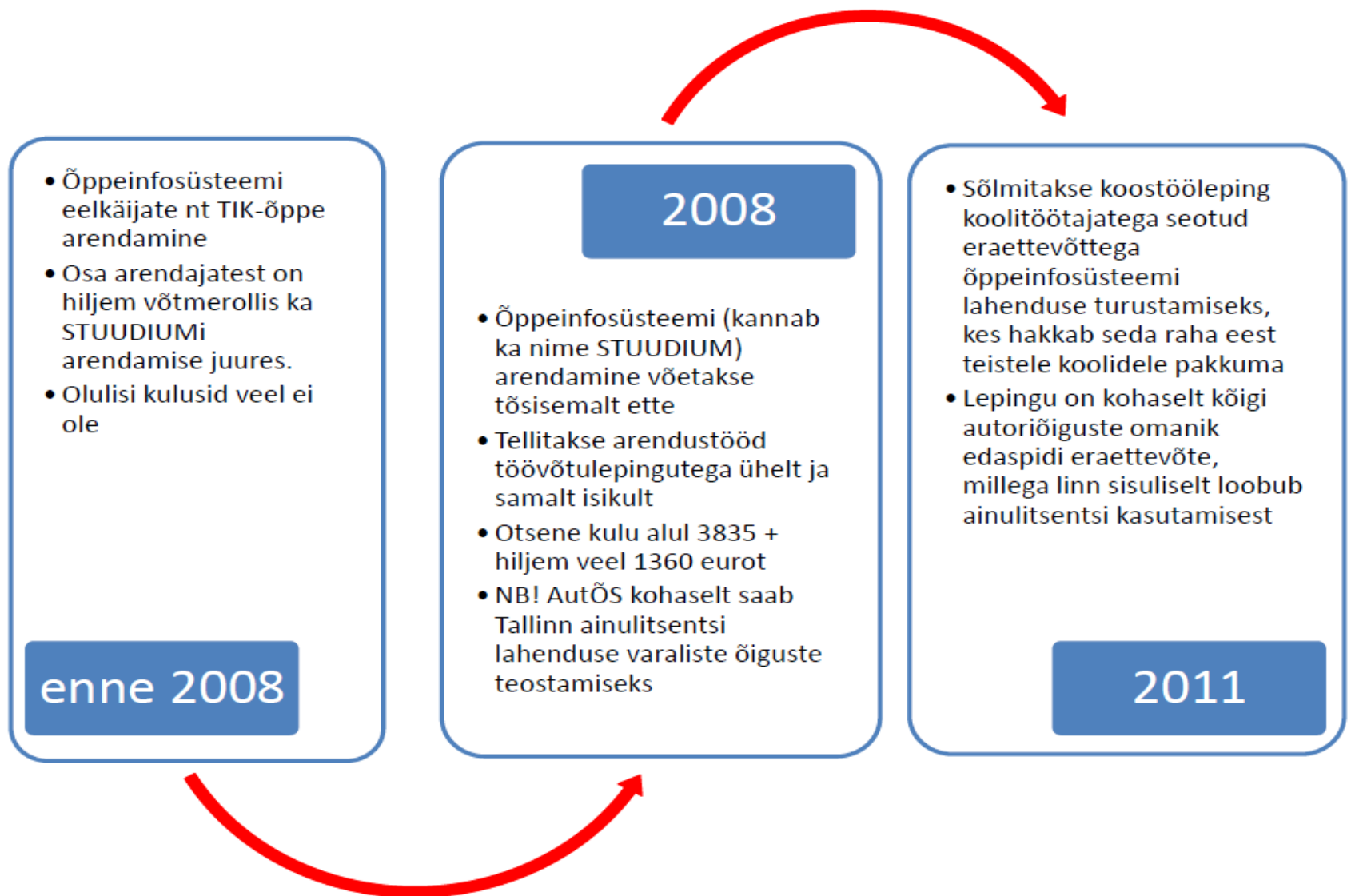
Peakontrolör Airi Mikli, auditijuht Tambet Drell

*Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni istung
04.05.2016*

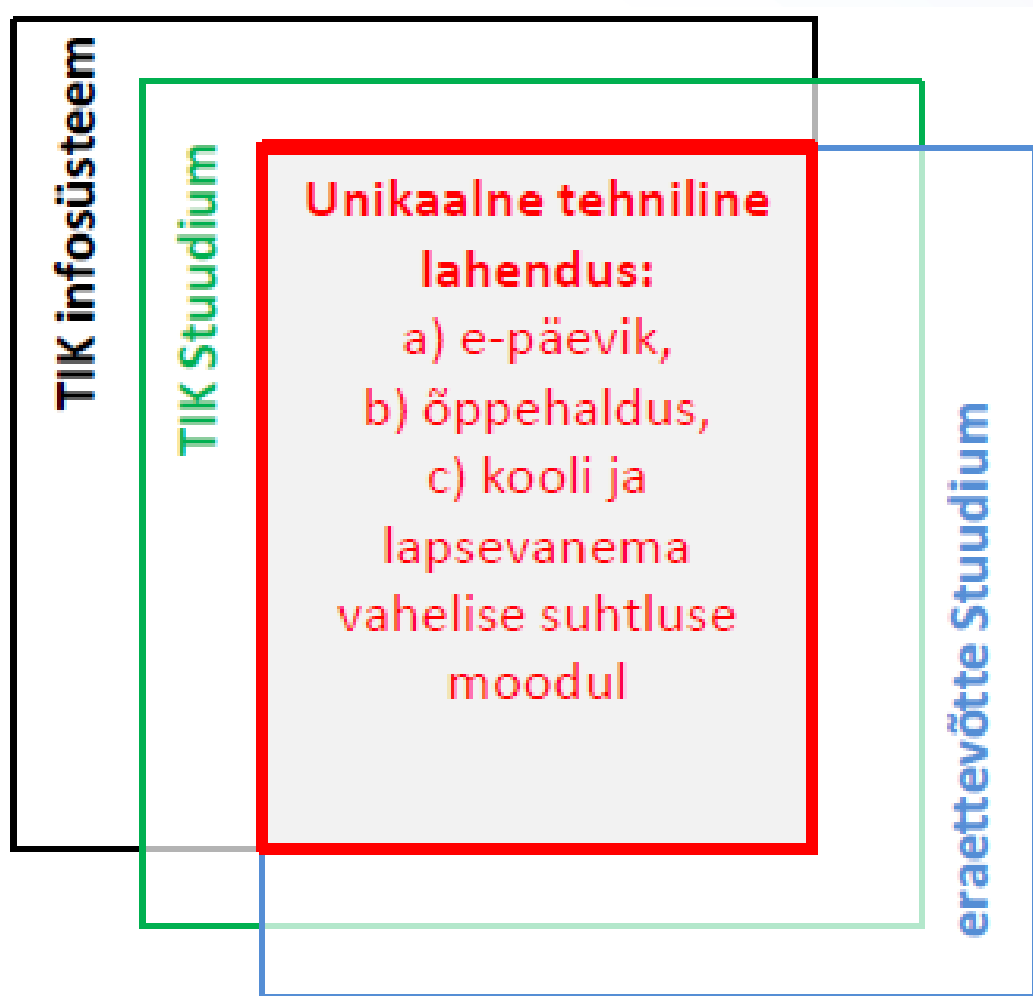
Oluline teada!

- Õppeinfosüsteem on tavakeelepruugis juurdunud nimetus infosüsteemile, mis on loodud toetama õppeprotsessi, s.h infovahetust sellesse kaasatud eri osapoolte vahel (eelkõige õpetajad – õpilased – lapsevanemad).
- Kaks tuntumat ja levinumat üldhariduskoolide õppeinfosüsteemi on praegu Stuudium ning eKool. Teenuse taga on mõlemal juhul eraettevõtted.
- Õppeinfosüsteem nagu ükskõik milline muu infosüsteem sisaldab tõenäoliselt lahendusi, mida kaitseb autoriõigus. Nt infosüsteemi käitamiseks loodud programmikood.
- Autoriõigused jagunevad kaheks: isiklikud õigused (ei ole üleantavad) ja varalised õigused (on üleantavad).
- Avalikus teenistuses või töölepingu alusel loodud teoste varalised õigused lähevad automaatselt tööandjale ehk sellele, kes tellib ja maksab. Arvutiprogrammide puhul läheb üle ainulitsents varaliste õiguste teostamiseks.

TIKi õppeinfosüsteemi arendamine ajateljel

Lahenduste ühisosa

NB! Lahenduste peaarendaja on olnud ja on jätkuvalt üks ja sama isik. Ta tunnistas auditi käigus, et eraettevõtte lahenduse aluseks on TIKis tema poolt välja arendatud lahendus (s.h programmikood).

Milles Riigikontroll probleemi näeb?

Õppeinfosüsteemi puudutavad tehingud ei ole kooskõlas Tallinna linnavara valitsemise põhimõtetega.

- Linn tegi TIKi kaudu kulusid süsteemi väljaarendamiseks, kuid süsteem on praeguseks läinud eraettevõttele, kes teenib sellelt tulu (2014.a nt ~ 48 000), millest TIK ega Tallinn osa ei saa. Linn sai süsteemi arendustöid tellides seaduse kohaselt ainulitsentsi lahenduse varaliste õiguste teostamiseks (s.h õigus seda oma äranägemisel kasutada, teenida tulu jne). Lahendust oleks võinud rakendada ka Tallinna teistes koolides, kuid seda ei tehtud, kuigi vajadus oli teada. 2014.a korraldati koguni hange 9-le koolile vastava teenuse ostmiseks summas 25 000 eurot.
- 2011.a koolitöötajate ettevõttega sõlmitud koostöölepinguga loobus linn TIKi kaudu sisuliselt ainulitsentsi teostamisest eraettevõtte kasuks. Sellega anti lõplikult käest võimalus rakendada lahendust Tallinna teistes koolides. Ainulitsents oli olemuselt linnavara. Otsus selle kasutamisest loobuda oli vastuolus linnavara valitsemise põhimõtetega, mis kohustavad suurendama linnavarast saadavat kasu linna kui terviku huvides.

Milles Riigikontroll probleemi näeb?

Tegemist on ka linna sisekontrollisüsteemi puudujäägiga

- Süsteemi arendamine, ka kaasnevad kulud, pidi olema Tallinna Haridusametile teada. Haridusamet oleks pidanud ka nägema süsteemi potentsiaali Tallinna koolides laiemalt. Kui mitte enne, siis hiljemalt 2011.a, kui TIK sõlmis koostöölepingu eraettevõttega.

SOOVITUS: Haridusametil soovitas Riigikontroll hinnata linnale tekitatud kahju suurust, viia TIKis läbi põhjalik infosüsteemide inventuur ning võtta raamatupidamises arvele infosüsteemidega seotud rahaliselt hinnatavad õigused.

Muud probleemid TIKis: infosüsteemide arendamisel rikuti riigihangete seadust, õppeinfosüsteemi arendamisel saadud ainulitsents jäeti raamatupidamises varana arvele võtmata, Tiigrihüppe SA-lt saadud toetusrahaga olid segased lood (projekti aruandes esitatud vastuolulisi andmeid).

Auditi laiem taotletav mõju

- Audit peaks aitama kaasa, et teadvustada avalikus sektoris senisest enam autoriõiguste olemust ja nende potentsiaali riigi- ja omavalitsuse varana. Tegemist ei ole vaid TIKi ja Tallinna probleemiga. Küsimus on aktuaalne laiemalt, kuna järjest enam tugineb ka avalik sektor oma tegevuses eri infosüsteemidele, mis sageli arendatakse välja ise, kulutades selleks maksumaksja raha. Selle tulemusena ei tohi tekkida olukorda, kus avalik sektor saab kahju või mõni eraettevõtte maksumaksja raha toel põhjendamatu konkurentsieelise.